

Tisková zpráva, 11. prosince 2024

TALENT: kritický přehled odborné literatury na téma nadání

Nová studie think-tanku IDEA při Národohospodářském ústavu Akademie věd ČR nabízí přehled významných světových empirických výzkumů především z oblasti ekonomie vzdělávání, které zkoumají fenomény související s lidským talentem. Studie nabízí z ekonomické perspektivy odpovědi například na otázky, jaká je role talentu v moderním světě, jakým bariérám čelí nadaní jedinci a jaké jsou doporučené vzdělávací strategie nadaných. Studie mimo jiné usiluje zvýšit dosud poměrně nízkou míru pozornosti, která je tomuto tématu věnována v České republice, mezi školskou a výzkumnou komunitou, mezi tvůrci veřejných politik i širší veřejností.

Rozvoj lidského talentu a vzdělanosti může představovat obrovský společenský přínos, ať už prostřednictvím lepších životních rozhodnutí jedinců, vyšší občanské angažovanosti, nižší kriminality nebo vyšší míry inovativnosti, jež je hnacím motorem hospodářského růstu. Empirická data potvrzují, že rozdíly v úrovni vzdělanosti mohou vysvětlit až 73 % rozdílů v hospodářském růstu mezi zeměmi (graf 1).

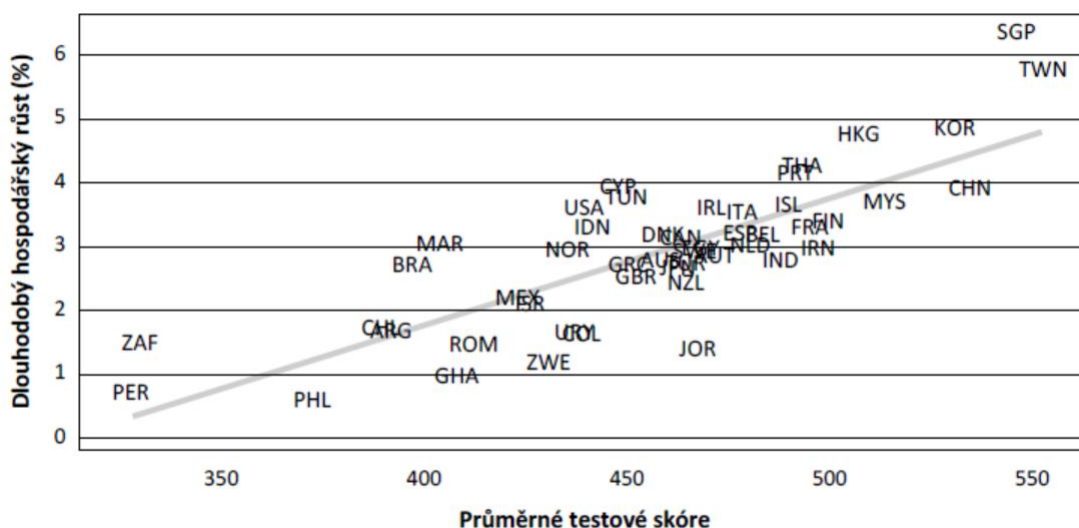
Ukazuje se, že pro rozvoj plného potenciálu nadaných jsou klíčové včasné identifikace a následné vzdělávání pomocí intervenčních programů. Důležité je také řízení tohoto procesu na všech úrovních vzdělávacího systému a průběžné vyhodnocování.

Rozvoj nadání vyžaduje vytvoření podpůrného prostředí, k čemuž jsou ve světě využívány různé strategie. Mezi efektivní a relativně levné metody patří obohacení učebních osnov pro nadané žáky a akcelerace, která je v ČR většinou realizována možností přeskokovat ročník. Další formu intervence představuje selekce žáků podle schopností, nicméně její dopady jsou sporné.

“Selekce žáků na základě schopností sice může usnadnit výuku a její akceleraci v homogennějších třídách, ale zároveň může prohlubovat nerovnosti ve vzdělávání, zejména v případě rané selekce žáků dle schopností, kdy hraje klíčovou roli rodinné zázemí,” vysvětluje sporné účinky selekce spoluautorka studie Miroslava Federičová.

Mnozí nadaní jedinci čelí v průběhu svého vývoje sociálním a ekonomickým bariérám, jež brání rozvoji jejich plného potenciálu. Odborná literatura hovoří o těchto opomenutých nadaných dětech jako o “ztracených Einsteinech”. Nejčastěji se vyskytují v nízkopříjmových rodinách a regionech a lokalitách, kde chybí vzory úspěšného a aspirativního chování. Významnou skupinu mezi “ztracenými Einsteiny” tvoří nepřekvapivě ženy.

Graf 1: Vztah mezi vzdělaností společnosti a hospodářským růstem
(Hanushek and Woessmann, 2020)

Poznámka: Znalostní kapitál (knowledge capital) vyjádřený jako průměrné testové skóre v jednotlivých zemích a průměrný růst reálného HDP na osobu při kontrole na počáteční testové skóre a na počáteční úroveň HDP na osobu.

Nadaní a talentovaní mladí lidé představují pro společnost velkou příležitost rozvoje. Z tohoto pohledu jsou na základě zahraničních studií klíčová následující doporučení na úrovni škol a vzdělávacího systému:

- Ve školách by se vzdělávání nadaných mělo týkat všech pedagogů a vedení školy by mělo poskytovat supervizi a systematicky usilovat o zlepšování kvality ve všech oblastech výuky. Rozdíly v kvalitě učitelů mezi školami jsou zásadní a rozdíly v dopadu dobrých a špatných učitelů na žáky mohou být obrovské.
- Vzdělávání nadaných je nutné více začlenit do formálního vzdělávání učitelů i do jejich dalšího profesního rozvoje.
- Školy potřebují lepší podporu při identifikaci nadaných žáků, která by měla probíhat již v raném věku, být aplikována univerzálně na všechny žáky a založena na potenciálu spíše než na prokázaných studijních výsledcích.
- Lepší alokaci talentu je možné podpořit poskytováním spolehlivých informací o výsledcích studentů, kvalitě škol a přínosech vzdělání.

- Klíčová je celková kvalita vzdělávacího systému na všech úrovních. Nedostatky a neefektivita ve vzdělávacím systému jako celku se promítají do všech oblastí, tedy i do případných opatření na podporu nadaných.
- Každá intervence do vzdělávání nadaných by měla procházet pravidelným hodnocením dopadů. Údaje shromažďované pro administrativní účely by měly být použitelné a měly by se používat k dalšímu rozvoji vzdělávacího systému.

Studie vznikla s podporou Akademie věd ČR v rámci programu [Strategie AV21 Společnost v pohybu](#).

Kompletní studie je k dispozici v [anglické verzi](#) a ve zkrácené [verzi české](#).

Kontakt na autory studie:

Miroslava Federičová, miroslava.federicova@cerge-ei.cz

Tomáš Protivínský, tomas.protivinsky@cerge-ei.cz

Administrativní kontakt pro média:

Eva Peňázová, eva.penazova@cerge-ei.cz, +420 - 602 698 440

IDEA při CERGE-EI, Politických vězňů 7, Praha 1, idea@cerge-ei.cz

Institut pro demokracii a ekonomickou analýzu (IDEA) při Národohospodářském ústavu AV ČR, v. v. i. je nezávislý akademický think-tank zaměřující se na analýzy, vyhodnocování a vlastní návrhy veřejných politik. Doporučení IDEA vychází z analýz založených na faktech, datech, jejich nestranné interpretaci a moderní ekonomické teorii. IDEA je projektem Národohospodářského ústavu Akademie věd České republiky, který spolu s Centrem pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy (CERGE) tvoří společné akademické pracoviště CERGE-EI.

Akademie věd
České republiky

STRATEGIE AV21

Špičkový výzkum ve veřejném zájmu